

Halsnes, A.Ø. & Ryland, L.K. (2024). Innledning.
I A.Ø. Halsnes & L.K. Ryland (Red.). *Hånd i hånd
i barnehagelærerutdanningen: Der lek, fag og
praksis møtes* (s. 9–14). Fagbokforlaget. DOI:
<https://doi.org/10.55669/oa291000>

Innledning

Astrid Øien Halsnes og Lill Krestin Ryland

Skal jeg gi deg en hjelpende hånd, lille venn?

Dette sitatet er hentet fra en student som har hatt praksis i barnehagen og som var svært bevisst sin egen rolle i relasjonen til 4-åringen hun var i lek med. Det å være tett på barnet i lek og være den voksne som kan gå hånd i hånd med barnet gjennom en barnehagehverdag, er verdifullt og nødvendig for barnets trivsel og utvikling. Tittelen på denne boken, *Hånd i hånd i barnehagelærerutdanning – der lek, fag og praksis møtes*, gjenspeiler noe av dette, men viser også til andre elementer som går hånd i hånd med hverandre, som ulike fagområder, teori og praksis. En hverdag i barnehagen er svært sammensatt, og barn og ansatte vil gjennom lek og aktiviteter bevege seg gjennom mange fagområder på en og samme tid. En hverdag der lek, undring og læring går hånd i hånd, preger mye av det vi gjør med barna. Barnehagelærerutdanningen bør speile barnehagens hverdag, der fagene virker sammen og gir en ekstra dimensjon ved å utfylle hverandre. Vi legger til grunn et sosiokulturelt læringssyn når vi så sier at fagene virker sammen, at det er gjennom å jobbe tett sammen at ny læring og nye oppdagelser skjer. Med denne boken ønsker vi å vise at ulike fag kan forske sammen og belyse problemstillinger fra en flerfaglig og tverrfaglig synsvinkel. «Through others we become ourselves», som Lev Vygotskij sier det. Ønsket vårt er å få frem forskning fra alle de ulike kunnskapsområdene i barnehagelærerutdanningen.

Vi fikk inn mange viktige bidrag, men klarte ikke å dekke alle kunnskapsområdene i denne antologien. Vi håper disse forskningsbidragene kan være med på å videreutvikle den tverrfaglige tenkningen og praksisen vi har jobbet med de siste 25 årene, og spisse utdanningen slik at den blir attraktiv for studenter og nyttig for praksisfeltet.

Rammeplan for barnehager viser til at fagområdene skal ses i sammenheng og være en gjennomgående del av barnehagens innhold (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 47). Dette gjelder også i barnehagelærerutdanningen, der tverrfaglighet blir vektlagt og målet er at studentene skal få tverrfaglig innsikt. Dette betyr at kunnskapsområdene, som består av flere fagområder, skal bidra til en helhetlig tankegang med hensyn til lek og læring i barnehagen. Ifølge *forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanningen* skal kunnskapsområdene være profesjonsrettede og integrere relevant pedagogisk og didaktisk kunnskap tilpasset barnehagens rammeplan (Kunnskapsdepartementet, 2012). Denne tverrfaglige tenkningen kan mange ganger utfordre vår undervisning i emnene, da det krever et tett og godt samarbeid mellom fagene, både i planlegging og gjennomføring av undervisningsøkter. Forskning viser også at dette kan være vanskelig og at fagene mister noe av sin dybde i forsøk på å være tverrfaglige (Havnes, 2021). Havnes påpeker videre at fagene ofte undervises separat, selv om det finnes en god intensjon om å belyse ulike temaer flerfaglig eller tverrfaglig. På tross av at vi på vår høyskole noen ganger føler på denne dobbeltheten, mener vi likevel at praksisoppgaver og arbeidskrav er noe som kan binde tverrfagligheten sammen på en utmerket måte. Fagene må ha sin plass for å kunne bidra med kunnskap som studentene trenger, men samarbeid og integrasjon av ulike fagområder kan tilføre en annen type kunnskap om hverdagen i barnehagen. Selv om dette kan være krevende iblant, mener vi at tverrfagligheten er et gode for studentene og våre fremtidige barnehagelærere. Når studentene er ferdig utdannet, vil de møte barnehager som arbeider både flerfaglig og tverrfaglig gjennom store deler av dagen, og det vil være en forutsetning at også studentene har fått oppleve både flerfaglighet og tverrfaglighet gjennom utdanningen. Dette er noe vi mener kan hjelpe mot det såkalte praksissjokket, der studentene kan bli mer forberedt til den virkelige verden i barnehagen.

NLA Høgskolen har lang tradisjon med tverrfaglig og flerfaglig arbeid i barnehagelærerutdanningen. I 1999 startet vi opp en temabasert førskolelærerutdanning som på mange måter var forut for sin tid. Temablokkene

inkluderte flere fagprofesjoner, og ansvaret for en temablokk ble lagt til et tverrfaglig lærerteam, kalt for blokkteamet. For oss var det vel så viktig den gangen som i dag at utdanningen skulle være yrkesnær og at studentene skulle få oppleve en overensstemmelse mellom utdanning og praksis. Det var først i 2013 at den nasjonale barnehagelærerutdanningen ble sammensatt av tverrfaglige emner og kunnskapsområder ble opprettet. I stedet for undervisning i separate profesjonsrettede fag skulle nå undervisningen være mer sammensatt. Denne omorganiseringen var krevende for mange høyskoler, men vi var forberedt gjennom flere år med temablokker. Som en videreføring av blokkteamet oppnevnte vi et team i hvert av kunnskapsområdene, som nå skulle samarbeide om undervisning, arbeidskrav, praksis og eksamen.

Det å få være en del av et tverrfaglig team styrker og betyr mye for oss som faglærere og forskere. Det vil i neste omgang bety mye for de små barnehendene som skal bli leid av stødige og nye ferdigutdannede barnehagelærere som har øvd på å jobbe tverrfaglig gjennom utdanningen.

Antologien *Hånd i hånd i barnehagelærerutdanning – der lek, fag og praksis møtes*, publiseres i 2024, som et bidrag til 25 års jubileet til barnehagelærerutdanningens ved NLA Høgskolen.

Presentasjon av kapitler og forfattere

Forfatterne i denne antologien er alle tilknyttet barnehagelærerutdanningen, der de underviser og/eller har undervist i flere av kunnskapsområdene. Dette mangfoldet av forskere gir oss et spennende utgangspunkt. Vi vil nå presentere de enkelte kapitler i boken:

Kapittel 1: *Hand i hand med leiken. Barnehagelæraren som ein leikande profesjonsutøvar* er skrevet av Astrid Øien Halsnes, som har undervist i kunnskapsområdet barns utvikling, lek og læring (BULL) og i videreutdanningene småbarnspedagogikk og barnehagepedagogikk. Kapitlet setter søkelys på barnehagelærers syn på lek i forhold til egen yrkesrolle.

Kapittel 2: *Risikolek – en fare eller en nødvendighet?* er skrevet av Tale Birke-land Irgens, Ole-Vinjar Egeland og Lill Krestin Ryland. Forfatterne underviser blant annet i kunnskapsområdet natur, helse og rørsle (NHR). Kapitlet tar for seg refleksjoner og tanker ansatte i en barnehage gjør seg i forhold til risikolek og vil belyse verdier og holdninger knyttet til arbeid med denne formen for lek.

Kapittel 3: *1, 2, 3 alle sammen med? Inkluderende fellesskap gjennom lekne barnehageansatte* er skrevet av Kari Kvandal, Jannice Berland Eikefet og Wenche Langeland. Forfatterne underviser i kunnskapsområdet samfunn, religion, livssyn og etikk (SRLE), barns utvikling, lek og læring (BULL) og fordypningen barnehagen som forebyggende arena. Kapittelet belyser leken som en god metode for inkludering.

Kapittel 4: *Små føtter på vandring til krybben – tradisjon og dannelse i barnehagen* er skrevet av Sæbjørg Hageberg Kjeka og Hilde Kartveit Sundnes. Begge underviser blant annet i kunnskapsområdet samfunn, religion, livssyn og etikk (SRLE). Kapittelet ser på hvordan barnehagens deltagelse på julevandring kan være en del av barnehagens dannelsingsoppdrag i et mangfoldig samfunn

Kapittel 5: *Suksesskriterier og barrierer for bruk av digitale verktøy i barnehagen* er skrevet av Beate Eltarvåg Gjesdal og Runar Eikhaug, som er digitalpedagoger, og Svitlana Holovchuk, som blant annet underviser i fordypningen barn, medier og livssyn. Kapittelet belyser hvilke holdninger og kompetanse barnehageansatte har til digitale verktøy, og hva som oppfattes som suksesskriterier og barrierer.

Kapittel 6: *Barnehagelæreren som bakkebyråkrat – mellom samfunn og enkeltmennesket* er skrevet av Anne-Lise Flaa og Torgeir Landro. De underviser blant annet i kunnskapsområdet samfunn, religion, livssyn og etikk (SRLE). Denne studien retter blikket mot hvordan barnehagelærerne kan oppleve å stå i et spenningsforhold mellom samfunnets krav og friheten til å utøve et faglig skjønn i sitt arbeid.

Kapittel 7: *Øvelse gjør mester. Utvikling av profesjonell identitet gjennom praksis i barnehagelærerutdanningen* er skrevet av Lene Jaer Nottveit, som er praksisansvarlig i barnehagelærerutdanningen og Natalia Alfarnes, som er praksiskonsulent og høyskolelektor. Kapittelet ser på hvordan studentene utvikler sin profesjonelle identitet gjennom praksisperiodene og hvordan dette gjør studentene rustet til å bli barnehagelærer.

Kapittel 8: *Når felles tanker skaper utvikling – veiledning som redskap for utvikling og læring i barnehagen* er skrevet av Marit Myklebust. Studien retter søkelys mot veiledning som fenomen og fagfelt, og ser på hvordan veiledning kan være et redskap for utvikling og læring i praksisfellesskapet. Forfatteren leder og underviser i ulike veiledningsmoduler.

Kapittel 10: *Barnehage og høyskole hånd i hånd? Om roller og forventninger i partnerskap* er skrevet av Nina Anette Angeltveit og Lill Krestin Ryland. Begge

underviser i kunnskapsområdet ledelse, samarbeid og utviklingsarbeid (LSU) og jobber tett med barnehagefeltet gjennom regional kompetanseheving for barnehager (Rekomp). Dette kapitlet belyser roller, forventninger og samarbeid i partnerskap mellom barnehagen og høgsolen.

Referanser

- Havnes, A. (2021). Kunnskapsområdene i barnehagelærerutdanningen – en umulig modell? utfordringer ved faglig integrasjon og profesjonsretting. *Nordic Studies in Education*, 41(2), 111–129. <https://doi.org/10.23865/nse.v41.2356>
- Kunnskapsdepartementet (2012). *Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanningen*. (LOV-2012-06-04-475). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2012-06-04-475>
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Utdanningsdirektoratet.